

Zes vrouwen in een flat met duizend ramen

REPORTAGE MUZIEKTHEATER OP
DE STRIJKWARTET BIËNNALE

PAGINA C4

Repetitie van *Een flat met duizend ramen*. In het midden zit actrice Ariane Schluter. FOTO ZARA NOR

Joost Galema

AMSTERDAM

Ergens in de verbeelding van schrijfster Joke van Leeuwen bestaat een flat met duizend ramen die zes vrouwen huisvest. De eerste meent dat in een afgesloten kast van haar nieuwe woning - waarvan de sleutel zoek is - nog de stem en het spel van een violist tot haar spreken, geluiden die „niet waren meeverhuisd”.

De tweede vrouw trekt in bij haar vader, een oorlogsfotograaf, om hem beter te leren kennen en begrijpen. De derde herinnert zich surrealistische gesprekken met de begrafenisondernemer na de dood van haar geliefde. De vierde vrouw belt aan bij andere flatbewoners, speurend naar „omstandigheden” en „gemis” die ze in potjes verzamelt. De vijfde is zwanger en praat tegen de ongeboren vrucht. En de zesde belandt na een auto-ongeluk in het ziekenhuis.

In Van Leeuwens universum zijn hun ervaringen verbonden met een van de zes *Zonnekwartetten* van Joseph Haydn. Hoewel gescheiden door ruim twee eeuwen vertonen de werelden van schrijfster en componist gelijkenissen: verwondering en vindingrijkheid regeren er, en soms leven melancholie en humor samen in één zin of muzikale frase. Wanneer de zesde vrouw ondersteboven in de over de kop geslagen auto hangt, constateert ze droog hoe op de radio Haydns muziek gewoon doorgaat, alsof er niets is gebeurd.

In Amsterdam ‘ontmoeten’ beide kunstenaars elkaar dezer dagen in het drieluk *Een flat met duizend ramen*. In opdracht van de Strijkkwartet Biënnale verzon de jonge componist Primo Ish-Hurwitz een theatrale vorm voor de teruggerekende serie, waarin hedendaagse componisten de muzikale dialoog zoeken met Haydn, de vader van het strijkkwartet.

REPORTAGE STRIJKKWARTET BIËNNALE

‘Het voelt alsof Ariane Schluter en wij een kwintet zijn’

Op de Strijkkwartet Biënnale spiegelen zes personages zich aan Haydn in de voorstelling *Een flat met duizend ramen* van Joke van Leeuwen. Ariane Schluter speelt alle zes vrouwen.

Het auto-ongeluk

En dat levert een innige verstrengeling op van literatuur en muziek, blijkt tijdens de repetities in de intieme concertzaal Muziekhaven in Zaandam. Dat de levens allemaal van vrouwen zijn, lijkt geen andere reden te hebben dan een praktische: actrice Ariane Schluter kan ze alle zes verwoorden. Het Weense Chaos String Quartet verklankt Haydn en de zes eigentijdse componisten, van wie Ish-Hurwitz er één is. Ze zijn al een week de verschillende puzzelstukken op elkaar aan het afstemmen. Het is vandaag de beurt aan het verhaal van het auto-ongeluk, waarbij het kwartet van Ish-Hurwitz versmelt met de verwarring van de oude vrouw die wat bevreemd haar ervaringen nog eens navertelt.

Wanneer ze ondersteboven hangend in de autostoel bij bewustzijn komt, zingt ze „Papegaaitje leef je nog?” op een kort motief van de eerste viool. Bevrijd uit het autowrak ziet ze als eerste tussen het glas op straat de kortingsbon van het restaurant waar-

Wanneer ze hangend in de autostoel bij bewustzijn komt, zingt ze „Papegaaitje leef je nog?”

naar zij op weg was, en die - merkt ze op - nog maar één dag geldig is. Er is een eenheid van woord en muziek. „Het voelt”, zegt Bas Jongen, de Nederlandse cellist van het Chaos String Quartet, „alsof Ariane en wij een kwintet zijn. We werken wel vaker met acteurs of sprekers, maar dan zitten we meestal beiden in een eigen bubbel. Hier spelen we echt samen.”

Van Leeuwen heeft dankbare karakters geschapen, reageert Schluter. „Hun gevoeligheid sluit mooi aan bij Haydns noten en de hedendaagse kwartetten versterken dat weefsel op hun beurt. Er zijn voor mij de nodige aangrijpende momenten, omdat de muziek zo goed met mijn personages en hun innerlijke gevoelsleven mee kleurt. Het vierde verhaal bijvoorbeeld gaat over een vrouw op de negende verdieping, op het oog opgewekt en levenslustig. Ze verzamelt ‘omstandigheden en gemis’ en het raam aan de straatkant staat altijd open, want dan ontgaat haar niets. Ze is geestig - zoals de muziek van Haydn dat ook kan zijn

- maar er kleeft ook iets eenzaam en griezeligs aan haar.”

„In het vijfde verhaal”, vertelt regisseur Jos van Kan, „vraagt een zwangere vrouw zich af hoe Haydn klinkt voor een kind dat in vruchtwater drijft. Hier zorgt elektronica voor een lichte vervorming in de klank. Deze tekst doet me enigszins denken aan Samuel Becketts *Wachten op Godot*, alleen verliest de vrouw zich hier in bespiegelingen over het kind dat moet komen. Het mooie vind ik dat personages, net zoals het publiek, luisteren naar en peinen over de kwartetten. In muziektheater zie je zoiets zelden.”

Misverstand over Haydns kwartetten

Volgens cellist Jongen van het Chaos String Quartet werpt de wisselwerking tussen de verschillende elementen ook een ander licht op Haydns kunst. „Het misverstand wil dat zijn bijna zeventig strijkkwartetten nogal op elkaar lijken. Maar in deze setting hoor je hoe sterk ze onderling verschillen en bovendien hoeveel gemoedstoestanden elk werk bevat.”

De zes hedendaagse componisten zijn - behalve Ish-Hurwitz - Richard Ayres, Jan-Peter de Graaff, Frieda Gustavs, Hanna Kulenty en Boris Bezeemer. „Elk van hen schetst een nieuw gezicht van Haydn, omdat ze werkelijk met hem een gesprek voeren”, vindt Jongen. „Vaak worden zo’n spiegelkwartet en Haydn afzonderlijk gespeeld, maar hier verknopen ze zich met elkaar en het personage, en dat levert niet alleen een fascinerend klankbeeld op, maar laat evengoed horen hoeveel dramatische en verhalende kracht in de strijkkwartetten van Haydn zijn verborgen - emoties waarmee we ons vandaag de dag nog verbonden kunnen voelen.”

Een flat met duizend ramen – Haydn Reframed met Ariane Schluter en het Chaos String Quartet is te zien tijdens de Strijkkwartet Biënnale (24-31 jan). Info: sqba.nl